

**การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงาน
ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร**
Happy Working According to His Majesty King Bhumibol Adulyadej
The Great's Working Principles

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์

Chairoj Nopchalermpoj

เมธา หริมเทพาธิป

Metha Harimtepathip

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

Graduate School, Suan Sunandha Rajabhat University

E-mail: win@chairoj.net

วันที่รับบทความ (Received) : 26 ธันวาคม 2565

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 28 ธันวาคม 2565

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 28 ธันวาคม 2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร วิธีการศึกษาเป็นแบบเชิงคุณภาพ โดยศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ผลการวิจัยพบว่า การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เกิดจากการทำงานที่ปรารถนาให้ส่วนรวมเกิดประโยชน์สุข ประการหนึ่ง และปรารถนาให้ส่วนรวมพ้นจากความทุกข์ ประการหนึ่ง เป็นงานที่ทำเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่คนส่วนรวม เป็นความสุขที่เกิดจากใจที่รู้จักพอ และการแบ่งปันด้วยใจอันบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทน ผลของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความรู้ รัก สามัคคี มีจิตใจที่สมดุลและมั่นคง ตระหนักถึงคุณค่าของการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ด้วยความตระหนัก ใฝ่ใจ และแบ่งปัน รวมถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร, หลักการทรงงาน, การทำงานอย่างมีความสุข

ABSTRACT

The objective of this research article was to analyze happy working according to His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great's working principles. The methodology was based on the qualitative research by studying and compiling all documents and research papers relating to His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great's working principles. The result indicated that happy working according to His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great's working principles derived from working by expecting the public happiness as the first objective, and by expecting the public to be released from suffering as the second objective. Such working has been done to "heal trouble and nourish happiness for general people, which deemed happiness arising out from satiable mind, sharing with pure mind, and no expectation for returns. The outcome of healing trouble and nourishing happiness was the general people's better quality of life; generosity by knowledge, love, harmony, balanced and stable mind; recognition of meaningful living by recognizing, caring for, and sharing, being friendly to the environment, and creating good relationship with the environment.

Keywords: His Majesty King Bhumibol Adulyadej The Great, Working Principles, Happy Working

1. บทนำ

การทำงาน คือ กิจกรรมหนึ่งที่สำคัญของมนุษย์อันมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายตามที่มนุษย์ได้กำหนดขอบเขตเอาไว้ทั้งในด้านของการขับเคลื่อนกิจกรรม ระยะเวลา สถานที่ รูปแบบและผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นทั้งในส่วนของคุณภาพและประสิทธิผล

“การทำงานใดๆ ไม่ว่าใหญ่หรือเล็ก ควรอย่างยิ่งที่จะตั้งเป้าหมาย ขอบเขต และหลักการไว้ให้แน่นอน เพราะจะช่วยให้สามารถปฏิบัติมุ่งเข้าสู่ผลสำเร็จได้โดยตรง และถูกต้องพอเหมาะพอดี เป็นการป้องกันและขัดความล่าช้า ความสิ้นเปลือง ความเสียเปล่าทุกอย่างได้อย่างสิ้นเชิง” (พระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 17 กรกฎาคม 2530)

ในทางอภิปรัชญา การทำงานของมนุษย์นั้นมีส่วนเกี่ยวข้องกับ “ปทัชระ” หรือ “วิภาค 10” (Categories 10) ซึ่งเป็นหลักคิดในเชิงปรัชญาบริสุทธิ์ของ อริสโตเติล (Aristotle) ตามแนวทางภววิทยา (Ontology) ทั้งในส่วนของสารัตถะ (Substance) หรือแก่นแท้ของงานที่ทำ ปริมาณของงาน (Quantity) คุณภาพของงาน (Quality) ความสัมพันธ์ของงาน (Relation) เทศะหรือสถานที่ดำเนินงาน (Place) กาละหรือระยะเวลาในการทำงาน (Time) ท่าทีหรือจุดยืนในการทำงาน (Position) สภาพหรือสถานะของผู้ทำงาน (State) เจตนา ทศณคติ หรือการวางใจต่อการทำงาน (Action) และ ผลของการทำงาน (Affection)

หากมีการนำเอาหลักการทรงงานมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดเรื่อง “ปทัชระ” หรือ “วิภาค 10” ของอริสโตเติล (Aristotle) เพื่อให้ทราบถึงการทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระ

พระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร เชื่อว่าจะมีประโยชน์ต่อการนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการประกอบสัมมาอาชีพให้กับคนทั่วไปได้

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง “การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร” เพื่อวิเคราะห์ตีความการทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตรสำหรับการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

3. วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เอกสารวิชาการ (Documentary Research) โดยเริ่มต้นจากการวางโครงสร้างการวิจัย ประกอบด้วยการศึกษาหลักการทรงงาน 23 ข้อและพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

การศึกษา “ปถารณะ” หรือ “วิภาค 10” ของอริสโตเติล ประกอบด้วย สาระ (Substance) ปริมาณ (Quantity) คุณภาพ (Quality) ความสัมพันธ์ (Relation) สถานที่ (Place) เวลา (Time) ลักษณะการ (Position) สถานะหรือสภาพ (State) กัตตุภาวะ (Action) และกัมภาวะ (Affection)

จากนั้นรวบรวมสิ่งที่ได้ศึกษาเหล่านี้มาวิเคราะห์ตีความเพื่อให้ทราบถึงการทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สำหรับในท้ายบทจะเป็นข้อสรุปและข้อเสนอแนะสำหรับผู้สนใจ

4. สรุปผลการวิจัย

หลักการทรงงาน 23 ข้อ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาทิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ได้ทรงใช้ในการดำเนินโครงการตามพระราชดำริ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) ได้รวบรวมไว้มี 23 หลักการ ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์กรรวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติปราบปรามธรรมชาติ 15) ปลุกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งตนเอง 18) พอย่อยพอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ความซื่อสัตย์สุจริต จริใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร และ 23) รู้ รัก สามัคคี

“ปารละ” หรือ “วิภาค 10” ของอริสโตเติล ประกอบด้วย

1) สาระ (Substance) ได้แก่ สิ่งที่เป็น “สารัตถะ” หรือ “แก่นแท้” ของการทำงาน คือ การสร้างความสมดุล ความมั่นคง และความยั่งยืนให้กับชีวิต “ความสมดุล” เกิดจากการแก้ปัญหาได้และสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตได้โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น “ความมั่นคง” เกิดจากภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว มีจิตใจที่เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหวไปตามอารมณ์หรืออคติ ความโลภ และความเห็นแก่ตัว มีความพร้อมรับต่อความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นด้วยความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา ส่วน “ความยั่งยืน” เกิดจากการแบ่งปันเกื้อกูลอย่างหมุนเวียนเพื่อให้เกิดการพึ่งพาซึ่งกันและกันที่สามารถทำให้ทุกคนพึ่งพาตนเองได้ทั้งจากภายในและภายนอก

2) ปริมาณ (Quantity) ได้แก่ ปริมาณของการทำงาน คือ ควรอยู่ในระดับที่พอดีต่อศักยภาพและความสามารถของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มคน ไม่มากไป ไม่น้อยไป มีสถานะที่สมดุลหรือพอดี เกณฑ์ของปริมาณที่พอดี ได้แก่ การไม่เบียดเบียนเป็นพื้นฐาน ดังที่ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัส ณ ศาลาดุสิดาลัย สวนจิตรลดา พระราชวังดุสิต วันศุกร์ที่ 4 ธันวาคม 2541 ความว่า “...ต้องไม่ไปเบียดเบียนคนอื่น ต้องให้พอประมาณตามอัตภาพ พูดจาก็พอเพียง ทำอะไรก็พอเพียง ปฏิบัติตนก็พอเพียง...” และ “คนเราถ้าพอในความต้องการ ก็มีความโลภน้อย เมื่อมีความโลภน้อย ก็เบียดเบียนคนอื่นน้อย ถ้าทุกประเทศมีความคิดอันนี้ไม่ใช่เศรษฐกิจ มีความคิดว่าทำอะไรต้องพอเพียง หมายความว่า พอประมาณ ไม่สุดโต่ง ไม่โลภอย่างมาก คนเราก็อยู่เป็นสุข...”

เมื่อกล่าวในเชิงปริมาณของใจเกี่ยวกับการลดและการเพิ่ม สิ่งที่ต้องลดลง ได้แก่ ตัณหาและความต้องการที่เกินจำเป็น ความโลภหรือความอยากที่เกินพอดี อคติหรือความลำเอียง ส่วนสิ่งที่ต้องเพิ่ม ได้แก่ สติปัญญา คือ ความรอบรู้ รอบคอบ ระมัดระวัง และคุณธรรมพื้นฐานของความเป็นมนุษย์ (ตามหลักการทรงงานข้อเศรษฐกิจพอเพียง) ส่วนในเชิงของความต้องการ ได้แก่ การเพิ่มความต้องการที่จำเป็นเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

3) คุณภาพ (Quality) ได้แก่ คุณภาพของการทำงาน โดยเริ่มต้นจากใจที่รู้จักพอ หรือมีความพอเพียงที่ใจ และมีใจแบ่งปันเกื้อกูลแก่ผู้มีส่วนร่วมในงานด้วยความรักความจริงใจ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ทรงมีพระราชดำรัสเนื่องในโอกาสวันเฉลิมพระชนมพรรษา วันที่ 23 ธันวาคม 2542 ความว่า “...การให้ คือให้ความรัก ความเมตตาแก่กัน ให้น้ำใจไมตรีกัน ให้อภัย ไม่ถือโทษโกรธเคืองกัน ให้การสงเคราะห์ อนุเคราะห์กัน ด้วยมุ่นดี มุ่งเจริญต่อกัน ด้วยความบริสุทธิ์ จริใจ...”

จากพระราชดำรัสนี้จะเห็นได้ว่า คุณภาพของการทำงานควรเริ่มต้นจากคุณภาพของจิตใจที่เปี่ยมด้วยพลังแห่งรักและเมตตาเป็นพื้นฐาน เป็นเรื่องของน้ำใจที่วางอยู่บนพื้นฐานของความเป็นมิตร สิ่งตรงข้ามกับมิตรก็คือศัตรู การรักและเมตตาศัตรูนั้น คือ การให้อภัย ไม่ถือโทษโกรธเคือง อานิสงส์ของการให้อภัยก่อให้เกิดการสงเคราะห์เกื้อกูลทั้งสองฝ่าย คือ ฝ่ายที่ให้อภัย และฝ่ายที่ถูกให้อภัย เป็นการดับไฟแห่งโทสะที่เราร้อนแค้นเผาที่อาจลุกลามใหญ่โตจนกลายเป็นความอาฆาตพยาบาท จ้องแค้นจ้องกรรมไม่รู้จักจบสิ้น ดังคำพระท่านว่า “เวรย่อมระงับด้วยการไม่จองเวร” นั่นเอง

4) ความสัมพันธ์ (Relation) ได้แก่ ความสัมพันธ์ของผู้ที่เข้ามาเกี่ยวข้องในงาน ทั้งในระดับบุคคล สังคม สิ่งแวดล้อม ผู้ปฏิบัติงานควรทำงานด้วยความซื่อสัตย์ จริงใจ มีความใส่ใจและส่งเสริมผู้ร่วมงาน ไม่อิจฉาริษยา

ทำร้ายทำลายผู้ร่วมงาน คิดถึงผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมจากกิจกรรมในงานที่ทำ ดังพระราชดำรัสที่พระราชทานในพิธีประดับยศนายตำรวจชั้นนายพล 15 มกราคม 2519 ความว่า “สามัคคีนี้ก็คือ การเห็นแก่บ้านเมือง และช่วยกันทุกวิถีทาง เพื่อที่จะสร้างบ้านเมืองให้เข้มแข็ง ด้วยการเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกันและกันและกัน ไม่ทำลายงานของกันและกัน มีเรื่องอะไรให้ได้อุปถัมภ์ประคับประคองกัน อย่าเรื่องใครเรื่องมัน และทำงานก็ทำงานอย่างตรงไปตรงมา นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม”

5) สถานที่ (Place) ได้แก่ สถานที่ทำงาน ควรคำนึงถึงคุณภาพชีวิตคนทำงาน มีการจัดสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการทำงาน เช่น ระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ความปลอดภัย วัสดุอุปกรณ์สำหรับการทำงานที่มีคุณภาพและปลอดภัย เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อสร้างความอุ่นใจ ความสบายใจให้แก่ผู้ร่วมงานทุกคน ดังพระราชดำรัสพระราชทานแก่คณะกรรมการจัดงาน 5 ธันวาคม มหาราช ณ พระตำหนักสวนจิตรลดาหลวง 5 เมษายน 2521 ความว่า “คนเราต้องมีความสบายใจ... 'ความสบายใจของคนเป็นของที่หายาก คนเราต้องมีความสบายใจ จึงจะมีชีวิตที่ราบรื่นได้”

6) กาล (Time) ได้แก่ ระยะเวลาในการทำงาน ควรมีความเหมาะสม ไม่ควรมากหรือน้อยจนเกินไป ตามสภาพร่างกายที่มนุษย์แต่ละคนจะรับไหว ควรมีการแบ่งเวลาการทำงานกับการใช้ชีวิตในด้านอื่นๆ ให้สมดุล ควรมีการคิดเพื่อย่นระยะเวลาให้น้อยลงแต่ยังได้ประสิทธิภาพสูงสุด ดังที่หลักการทรงงานข้อหนึ่งระบุว่า “ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด” คำว่าประหยัดในที่นี้หมายรวมไปถึงการประหยัดเวลาด้วย หากมีการลดขั้นตอนการทำงานที่ยุ่งยากซับซ้อนลง หรือผลิตนวัตกรรมที่ช่วยอำนวยความสะดวกเร็วให้แก่ผู้ใช้ ประโยชน์สุขก็จะเกิดขึ้นกับตนเองและส่วนรวมได้

7) ลักษณะการ (Position) ได้แก่ ท่าที จุดยืน ตลอดถึงทัศนคติที่มีผลต่อการกำหนดทิศทางการทำงาน สำหรับหลักการทรงงานนั้น จุดยืนของการทำงานจะต้องเป็นไปเพื่อการแก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิต เป็นลักษณะของการช่วยเหลือเกื้อกูล ผลักดัน สนับสนุนให้เกิดการพึ่งพาตนเองได้ ดังหลักปณิธานได้ มีความมั่นคงทั้งภายนอกและภายใน มีความยั่งยืนและพัฒนาต่อยอดไปได้ ยกตัวอย่างเช่น การให้ความรู้ ทักษะในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขแก่ผู้ปฏิบัติงาน สร้างความมั่นคงทางด้านอาหารและปัจจัย 4 ใช้งานเป็นส่วนหนึ่งในรักษา/ฟื้นฟูธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การเปิดพื้นที่เพื่อรับฟังปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกันอย่างเป็นกัลยาณมิตรของผู้ร่วมงาน การพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานและสวัสดิการแก่คนทำงานเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น เป็นต้น

8) สถานะหรือสภาพ (State) ได้แก่ สถานะของคนทำงาน ไม่ว่าจะอยู่ในตำแหน่งหรือหน้าที่ใดๆ จำเป็นต้องสภาพที่ดีในการดำรงชีวิต การดำรงชีวิตที่ดีคือต้องมีการปรับปรุงตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะของธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ดังมีพระบรมราโชวาท พระราชทานแก่ครูและนักเรียนโรงเรียนจิตรลดา 27 มีนาคม 2523 ความว่า “การดำรงชีวิตที่ดีจะต้องปรับปรุงตัวตลอดเวลา การปรับปรุงตัวจะต้องมีความเพียรและความอดทนเป็นที่ตั้ง ถ้าคนเราไม่หมั่นเพียร ไม่มีความอดทน ก็อาจจะท้อใจไปโดยง่าย เมื่อท้อใจไปแล้ว ไม่มีทางที่จะมีชีวิตเจริญรุ่งเรืองแน่ๆ” นอกจากนี้ สถานะของคนทำงานควรดำรงไปในทางที่สูงจรด ประกอบสัมมาอาชีพอย่างซื่อสัตย์ ประพฤติชอบ (สัมมากัมมันตะ) มีความเพียรชอบ (สัมมาวิริยะ) หาเลี้ยงชีพชอบ (สัมมาอาชีวะ) เพื่อให้ตรงตามสภาพธรรมหรือมีความถูกต้อง เป็นธรรม นั่นเอง

ดั่งมีพระราชดำรัส พระราชทานแก่ครูโรงเรียนราษฎร์สอนศาสนา อิสลาม 4 จังหวัดภาคใต้ 24 สิงหาคม 2519 ความว่า “ความเจริญของคนทั้งหลายย่อมเกิดมาจากประพฤติชอบและการหาเลี้ยงชีพชอบเป็นหลักสำคัญ ผู้ที่จะสามารถประพฤติชอบ และหาเลี้ยงชีพชอบได้ด้วยนั้น ย่อมจะมีทั้งวิชาความรู้ ทั้งหลักธรรมทางศาสนา เพราะสิ่งแรกเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับใช้กระทำการงาน สิ่งหลังเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับส่งเสริมความประพฤติ และการปฏิบัติงานให้ชอบ คือ ให้ถูกต้องและเป็นธรรม”

9) กัตตุภาวะ (Action) ได้แก่ เจตนาหรือการวางใจในการทำงาน ควรวางใจต่องานด้วยทัศนคติที่เป็นธรรม ไม่เอาความพอใจหรือไม่พอใจ หรือความกลัวเป็นที่ตั้ง เพราะเจตด้วยอคติ เป็นการเลือกที่รักมักที่ชัง ไม่เอื้อต่อการขยายจิตใจเพื่อเป็นพื้นที่แก่ผู้ร่วมงานคนอื่นๆ โดยทั่วไปได้ ผู้ที่ได้รับโอกาสในการทำงานควรตระหนักถึงคุณค่าที่ได้รับและควรทำให้ดีที่สุด ดังพระบรมราโชวาทในพิธีพระราชทานปริญญาบัตร วิทยาลัยเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา 8 กรกฎาคม 2520 ความว่า “การทำงาน... เมื่อมีโอกาสและงานทำ ควรเต็มใจทำโดยไม่จำเป็นต้องตั้งข้อแม้หรือเงื่อนไขอันใด ไว้ให้เป็นเครื่องกีดขวาง คนที่ทำงานได้จริงๆ นั้น ไม่ว่าจะจับงานสิ่งใดย่อมทำได้เสมอ ถ้ายังมีความเอาใจใส่ มีความขยัน และความซื่อสัตย์สุจริต ก็ยิ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จในงานที่ทำสูงขึ้น”

10) กัมภาวะ (Affection) ได้แก่ ผลของการกระทำ หรือผลของการทำงาน ซึ่งปรากฏในช่วงท้ายของพระปฐมบรมราชโองการของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ความว่า “...เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” จะทำสิ่งใดก็เพื่อเป้าหมายนี้เป็นที่ตั้งเป็นประโยชน์สุขอันเกิดจากการพึ่งพาตนเองได้ แก้ปัญหาตนเอง ครอบครวั และชุมชนได้ พัฒนาคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ เมื่อผู้ทำงานเห็นผลประจักษ์แก่ตนเช่นนี้แล้วก็จะเกิดความสุข ความอึดอ้อมใจ ยิ่งทำงานก็ยิ่งมีความสุข มีกำลังใจ แม้จะทำงานปิดทองหลังพระก็ทำให้มีความสุขได้จากความภาคภูมิใจในตนเอง ความสุขหรือสุขภาวะที่เกิดขึ้นนี้ ในการทรงงานได้ระบุไว้ข้อหนึ่งว่า “ทำงานอย่างมีความสุข” โดยพระองค์ทรงเคยรับสั่งครั้งหนึ่งว่า “ทำงานกับฉัน ฉันไม่มีอะไรจะให้ นอกจากการมีความสุขร่วมกันในการทำประโยชน์ให้กับผู้อื่น...”

วิเคราะห์การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร พบว่า เกิดจากการทำงานที่ปรารถนาให้ส่วนรวมเกิดประโยชน์สุข ประการหนึ่ง และปรารถนาให้ส่วนรวมพ้นจากความทุกข์ ประการหนึ่ง เป็นงานที่ทำเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่คนส่วนรวม เป็นความสุขที่เกิดจากใจที่รู้จักพอ และการแบ่งปันด้วยใจอันบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทน ผลของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้และเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความรู้ รัก สามัคคี มีจิตใจที่สมดุลและมั่นคง ตระหนักถึงคุณค่าของการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ด้วยความตระหนัก ใส่ใจ และแบ่งปัน รวมถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม

5. อภิปรายผล

ผลการศึกษาหลักการทรงงาน 23 ข้อ ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สอดคล้องกับแนวคิดของเมธา ทธิเมพาธิป (2559) หลักการทรงงานของ

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชฯ นั้น มีทั้งหมด 23 ข้อ และสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2554) ที่ระบุหลักการทรงงาน 23 ข้อ ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลอย่างเป็นระบบ 2) ระเบิดจากข้างใน 3) แก้ปัญหาที่จุดเล็ก 4) ทำตามลำดับขั้น 5) ภูมิสังคม 6) องค์รวม 7) ไม่ติดตำรา 8) ประหยัด เรียบง่าย ได้ประโยชน์สูงสุด 9) ทำให้ง่าย 10) การมีส่วนร่วม 11) ประโยชน์ส่วนรวม 12) บริการรวมที่จุดเดียว 13) ใช้ธรรมชาติช่วยธรรมชาติ 14) ใช้ธรรมชาติบำบัดธรรมชาติ 15) ปลุกป่าในใจคน 16) ขาดทุนคือกำไร 17) การพึ่งตนเอง 18) พออยู่พอกิน 19) เศรษฐกิจพอเพียง 20) ความซื่อสัตย์สุจริต จริใจต่อกัน 21) ทำงานอย่างมีความสุข 22) ความเพียร และ 23) รู้ รัก สามัคคี

ผลการศึกษา “ปทัธกะ” หรือ “วิภาค 10” ของอริสโตเติล สอดคล้องกับแนวคิดของเมธา ภิรมหะพาธิป และคณะ (2565) ที่กล่าวว่า การศึกษาถึงสภาวะอันเป็นแก่นแท้ของสิ่งต่างๆ ในทางปรัชญา แนวทางหนึ่งที่สำคัญ คือ การตีความบนพื้นฐานของ “ปทัธกะ” หรือ “วิภาค 10” (Categories 10) ซึ่งเป็นหลักคิดในเชิงปรัชญาบริสุทธิ์ของอริสโตเติล เป็นเรื่องของการอธิบายสรรพสิ่งตามแนวทางภววิทยา (Ontology) ที่สามารถนำมาเป็นกรอบในการศึกษาสภาวะของการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเป็นสากลได้

ผลการวิเคราะห์การทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร สอดคล้องกับแนวคิดของ กิรติ บุญเจือ (2561) ที่อธิบายว่า พระปฐมบรมราชโองการ (5 พฤษภาคม พ.ศ. 2493) “เราจะครองแผ่นดินโดยธรรม เพื่อประโยชน์สุขแห่งมหาชนชาวสยาม” เป็นปรัชญาบริสุทธิ์ครบองค์ประกอบ แยกความเป็นจริงออกจากสิ่งสมมติ (อภิปรัชญา) “ธรรม” เป็นเกณฑ์ความจริง (ญาณวิทยา) และความดี (จริยศาสตร์) พร้อมเป้าหมายชัดเจนเพื่อความสุข และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์ (2565) ที่กล่าวว่า การคิดค้นนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค เริ่มต้นจากการตั้งคำถามว่า คิดเพื่อใคร คำตอบคือ คิดเพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม

6. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ

หัวใจสำคัญของการทำงานอย่างมีความสุขตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ก็คือการมีส่วนร่วม เพราะเป้าหมายของการทำงานนั้นก็เพื่อประโยชน์สุขส่วนรวม เป็นประโยชน์สุขที่เกิดขึ้นร่วมกัน เกิดจากการทำงานที่ปรารถนาให้ส่วนรวมเกิดประโยชน์สุข ประการหนึ่ง และปรารถนาให้ส่วนรวมพ้นจากความทุกข์ ประการหนึ่ง เป็นงานที่ทำเพื่อ “บำบัดทุกข์ บำรุงสุข” แก่คนส่วนรวม เป็นความสุขที่เกิดจากใจที่รู้จักพอ และการแบ่งปันด้วยใจอันบริสุทธิ์ ไม่หวังผลตอบแทน ผลของการบำบัดทุกข์บำรุงสุขก็คือ คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน ประชาชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ และเกิดการเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความรู้ รัก สามัคคี มีจิตใจที่สมดุลและมั่นคง ตระหนักถึงคุณค่าของการดำรงอยู่อย่างมีความหมาย ด้วยความตระหนัก ใส่ใจ และแบ่งปัน รวมถึงการเป็นมิตรกับธรรมชาติและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้งาน

1. สามารถสร้างหลักสูตรเพื่อเสริมสร้างการทำงานอย่างมีความสุข

โดยการนำหลักการทรงงาน ไปออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ และแนวทางปฏิบัติทั้งในส่วนการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน เพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตเพื่อเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และเข้าใจระบบการทำงานที่สร้างความสุขให้แก่คนในองค์กร

2. นำผลวิจัยไปออกแบบสื่อสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสุขภาวะให้แก่คนทำงานในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นสุขภาวะทางปัญญา สุขภาวะทางอารมณ์และจิตใจ สุขภาวะที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมที่นำไปสู่ความสุข และสุขภาวะที่เกิดจากความสัมพันธ์ในเชิงการดูแลและแบ่งปันเกื้อกูล

โดยเขียนแผนงานยื่นขอทุนจากหน่วยงานหรือองค์กรที่สนับสนุนการสร้างสื่อการเพื่อเสริมสร้างสุขภาวะทางปัญญา เช่น กองทุน สสส. กองทุนสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ กระทรวงวัฒนธรรม เป็นต้น สื่อสร้างสรรค์ดังกล่าวนี้สามารถทำได้อย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นหนังสือ E-book, บทสัมภาษณ์, สารคดี, กิจกรรมสื่อออนไลน์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ผู้วิจัยเห็นว่าหลักการทรงงาน นอกจากจะนำมาประยุกต์ใช้เพื่อสร้างความสุขให้แก่คนทำงานได้แล้ว ยังสามารถนำมาใช้ในการบริหารตน บริหารคน บริหารงาน ได้ด้วย ดังนั้น หากมีงานวิจัยที่สามารถวิเคราะห์เจาะลึกหลักการทรงงานในด้านการบริหารทั้ง 3 มิตินี้ได้ ก็จะทำให้เกิดความเข้าใจ เข้าถึง และพัฒนา สู่องค์กรนวัตกรรมที่มั่นคงยั่งยืนสืบไป

ผู้วิจัยจึงเสนอแนะพอเป็นตัวอย่างเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. ศึกษาวิเคราะห์การบริหารตนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

2. ศึกษาวิเคราะห์การบริหารคนตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

3. ศึกษาวิเคราะห์การบริหารงานตามหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร

บรรณานุกรม

กীরติ บุญเจือ, ศ. (2561). การศึกษาเรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. วารสารสมคมนักวิจัย. ปีที่ 23. ฉบับที่ 3. (กันยายน-ธันวาคม).

ชัยโรจน์ นพเฉลิมโรจน์, ดร. (2565). การคิดนวัตกรรมด้วยหลักการทรงงานตามหลักปรัชญาหลังนวยุค. วารสารการวิจัยเพื่อพัฒนาชุมชน (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยนเรศวร. ปีที่ 15. ฉบับที่ 2. (เมษายน-มิถุนายน).

เมธา หริมเทพาธิป, ดร. (2559). การศึกษาตามหลักปรัชญาหลังนวยุคนิยมสายกลาง : วิเคราะห์จากหลักการทรงงานของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9. วารสาร

“ศึกษาศาสตร์ มมร”. คณะศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. ปีที่ 4. ฉบับที่ 1. (มกราคม-มิถุนายน).

_____. ผศ.ดร. และคณะ. (2565). **สังคมแห่งการแบ่งปันตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง: การศึกษาเชิงวิเคราะห์ วิจัย และวิจารณ์**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา (ทุนสนับสนุนจากศูนย์ประสานการปฏิบัติที่ 5, กอ.รมน.)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2554). **พระมหากษัตริย์นักพัฒนาเพื่อประโยชน์สุขสู่ปวงประชา**. กรุงเทพฯ: ม.ท.พ.